

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ДОСЛІДЖЕННЯ РІЗНИХ НАПРЯМКІВ
РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ»**

16-17 червня 2017 р.

**Одеса
2017**

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)
ББК 88.0+74.0я43
Д 70

Д 70 Дослідження різних напрямків розвитку психології та педагогіки:
Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної
конференції (16-17 червня 2017 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фунда-
ція педагогіки», 2017. – 108 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)
ББК 88.0+74.0я43

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

- Ільїна Ю. Ю.**
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕСТРУКЦІЙНИХ УСТАНОВОК
РЯТІВНИКІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ6
- Линкін В. Е.**
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРІОСОФСЬКИЙ
АНАЛІЗ ЇЇ РОЗВИТКУ10
- Сергієнко Н. П.**
ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ ВАЖКИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЙ
В ІОНАЦЬКОМУ ВІЦІ14
- Судомир Н. П.**
ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ18

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

- Колот С. О., Гавдан М. С.**
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ
НА ПІДПРИЄМСТВІ22

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

- Чернов А. А.**
ГЕНЕЗИ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ В ОНТОГЕНЕЗІ26

СЕКЦІЯ 4. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

- Білозерова М. В.**
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ31
- Кримчак Л. Ю.**
КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВАННЯ УСПІШНОЇ МОЛОДІ В ПРАКТИЦІ
ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ35
- Суховієнко Н. А.**
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ
УЗАГАЛЬНЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ38

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Ільїна Ю. Ю.

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах

*Національний університет цивільного захисту України
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕСТРУКЦІЙНИХ УСТАНОВОК РЯТІВНИКІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ

Психіка – найбільше вразливий апарат пристосування людини до соціального середовища. Сьогодні все більше уваги приділяється причинам, формуванню та негативним наслідкам професійної деформації у різних галузях діяльності. Проводяться дослідження на виявлення психічних факторів виникнення деструктивних установок та професійної деформації. Робота особового складу оперативно-рятувальної служби ДСНС України за своїм змістом належить до тих видів діяльності, що пов'язана з важкими і шкідливими умовами, які проявляються в ризику для життя і великій емоційній напрузі. Умови професійної діяльності працівників ДСНС негативно впливають на їх психічний стан, викликають появу характерних психопатологічних явищ і знижують рівень функціонального стану організму в цілому. Саме вони часто й обумовлюють виникнення і розвиток деструктивних установок та професійну деформацію, найбільш відомою серед яких є професійне (емоційне, психічне) вигорання.

Деформація особистості – це зміни якостей і властивостей особистості (стереотипів сприйняття, ціннісних орієнтацій, характеру) [3].

Деструкція – руйнування, порушення нормальної структури чогонбудь. Е.Ф. Зеєр під професійними деструкціями розуміє «поступово накопичувальні системи діяльності й особистості, що склалися, які негативно позначаються на продуктивності праці й взаємодії з іншими учасниками цього процесу, а також на розвитку самої особистості» [2]. Її поява і розвиток породжує психологічну напругу і кризи. Професійне відчуження є наслідком професійної деструкції, що виявляється у втраті працівником професійної ідентичності, байдужості до професійних обов'язків і норм, неприй-

нятті на себе відповідальності за знаходження сенсу професійної діяльності, заміщенні професійних цінностей і моралі цінностями і цілями іншого середовища. Діапазон сучасного сприйняття проблеми відчуження в науці дуже широкий – від констатації цього явища, визнання його природності та закономірності до вкрай песимістичних оцінок тотальності відчуження, приреченості людини і суспільства [1].

Інтерес до проблеми професійних деструкцій особистості та діяльності зріс в останні роки (В.С. Агавелян, С.П. Безносов, С.А. Дружилов, А.К. Маркова, Н.С. Пряжников, Є.І. Рогов та ін.).

Професійні деструкції – це зміни структури діяльності й особистості, які негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками цього процесу. Відзначається, що на певній стадії професіоналізації в багатьох видах професій відбувається розвиток професійних деформацій та деструкцій (Е.Ф. Зеєр, Л. М. Мітіна) [3]. До професійних деструкцій відносяться: професійні деформації, вивчена безпорадність, професійна відчуженість, консервація професійного досвіду працівника.

Аналіз літератури показує відсутність чіткого визначення поняття «деструктивні установки». Деструктивні установки сприяють утворенню деформації – якостей, що деструктивно впливають на працю та професійну поведінку. Професійна деформація особистості є неминучою, проте одних вона призводить до втрати кваліфікації, інших – до байдужості, третіх – до безпідставного завищення самооцінки й агресивності. Професійна деформація може мати досить складну динаміку прояву у трудовій діяльності людини і займати різні сторони психіки: мотиваційну, когнітивну, сферу особистісних якостей. Її результатом можуть бути специфічні установки і уявлення, поява певних рис особистості. У психологічному відношенні професійна деформація створює відчуття упевненості і непогрішності в своїх знаннях і оцінках, обмежуючи функцію аналізу і пошуку в розумових операціях. Одна з найчастіших причин професійної деформації, як стверджують фахівці, – це специфіка найближчого оточення, з яким змушений мати спілкування фахівець-професіонал, а також специфіка його діяльності. Іншою не менш важливою причиною професійної деформації є поділ праці і все більш вузька спеціалізація професіоналів.

Екстремальний характер професійної діяльності працівників ДСНСУ, які безпосередньо беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, природного або соціально – політичного характеру, призводить до високого рівню розвитку у них нервово-психічних розладів, психічних дезадаптацій і стресових станів. Такі негативні впливи нерідко стають причи-

ною зривів у професійній діяльності, зниженні працездатності, міжособистісних конфліктів, порушень дисципліни та інших негативних явищ, що в результаті може призвести до виникнення професійних деструкцій, у тому числі професійного відчуження.

Метою нашого дослідження було вивчити прояви деструктивних установок у працівників ДСНС з різним стажем роботи та довести наявність зв'язку з задоволеністю працею. Дослідження проводилось нами з 3-ма групами по 30 осіб. У якості респондентів були рятувальники Головних управлінь у Харківській та Полтавській областях з різним стажем роботи. Стаж I групи становить до 5 років, стаж II групи – 10-15 років, стаж III групи становить більше 15 років.

Для вивчення особливостей деструктивних установок рятувальників нами була використана: «Методика виявлення деструктивних установок в міжособистісних відносинах (Бойка В.В.)».

Аналіз результатів дозволив виявити ступінь вираженості негативних тенденцій на різних етапах професіоналізації у фахівців – рятувальників. Так, показники шкали завуальованої жорстокості, яка виявляється у ставленні до людей, в судженнях про них (особистість приховує і пом'якшує свої негативні оцінки і переживання з приводу більшості оточуючих) у I, II та III групах відрізняються. Максимальний показник даної шкали становить – 20 балів, чим вище показник, тим більше виражена завуальована жорстокість до людей. Рятувальники, стаж яких 5 років, мають середній показник – 11,2, респонденти, стаж яких сягає 10-15 років, мають показник – 9,9 балів, а ті, хто пропрацювали більше 15 років, мають середній показник – 11,4.

Шкала відкритої жорстокості проявляється у ставленні до людей (особистість не приховує і не пом'якшує свої негативні оцінки і переживання з приводу більшості оточуючих: висновки про них різкі, однозначні і зроблені, можливо, назавжди.) Максимальний бал даної шкали становить 40. Показники I і II груп не є досить високими, вони становлять -10,1 та 13,7 балів, це обумовлено тим, що для наших досліджуваних не є характерною відкрита жорстокість, адже вони здебільшого рятують людей а не вступають з ними в сутички. Показник III групи є значно більший, ніж у представників I та II груп, він становить – 19,5 бали, це може бути обумовлено тим, що у фахівців, які пропрацювали більше 15 років, можуть бути прояви професійної деформації, тому іноді вони й виражають відкриту жорстокість по відношенню до колег та соціуму в цілому.

Результати за шкалою обґрунтований негативізм виражаються у судженнях про людей (виражається в об'єктивно обумовлених негативних висновках про деякі типи людей і окремих сторонах взаємодії.) Максимальний показник даної шкали є 5 балів. Показник I групи становить 2,16, він не є досить високим. Показник II групи становить – 2,2 бали. Показник III групи є високим (3,06 бали), свідчить про те, що респонденти даної групи частіше і більше виражають негативні судження по відношенню до колег та роблять негативні висновки щодо деяких типів людей.

Шкала буркотіння виражається в схильності робити необґрунтовані узагальнення негативних фактів в області взаємин з партнерами і в спостереженні за соціальною дійсністю. Максимальний бал становить – 10. Рядувальники I групи мають середній показник – 3,6 бали, він є невисоким, але може свідчити про те, що в досить молодому віці є певні амбіції, людина може робити необґрунтовані узагальнення негативних фактів при співпраці з колегами. Показник II групи – 3,8, III групи – 4,9 бали, вони не є досить високими, але є наближеними до середнього, це свідчить про те, що люди з досвідом роботи більш, ніж 5 років так само схильні робити необґрунтовані узагальнення негативних фактів в праці з колегами та соціумом, але не під впливом своїх постійних амбіцій, а під впливом професійної деформації.

Негативні особистий досвід спілкування з оточуючими: даний компонент установки показує, якою мірою пощастило в житті на найближче коло знайомих і партнерів по спільній діяльності. Максимальний показник даної шкали є 20 балів. Респонденти I групи мають – 10,1 балів, II групи – 9,9, III групи – 10,2 бали. Усі показники наближені до середнього, це свідчить про те, що у кожного з респондентів є негативний досвід роботи з колегою(ми).

Таким чином, ми виявили, що деструктивні установки можуть змінюватися в залежності від стажу роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э.Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э.Ф.Зеер, Э. Э Сыманюк // Психол. журнал. – 1997. – Т. 18, № 6. – С. 35-44.
2. Зеер Э.Ф. Психология профессиональных деструкций. [Учебное пособие для вузов]/ Э.Ф.Зеер, Э. ЭСыманюк. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2005. – С. 94– 98.
3. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К.Маркова. – М.: Междунар. гуманит. фонд «Знание», 1996. – 308с.

4. Рогов Е.И. К вопросу о профессиональной деформации личности / Е.И. Рогов. – М. – 1995. – 494с.

5. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 635с.

Линкін В. Е.

студент стоматологічного факультету

Науковий керівник: **Давидов П. Г.**

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії, соціально-гуманітарних дисциплін,
іноземних мов, української та латинської мови

Донецький національний медичний університет

м. Лиман, Донецька область, Україна

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРІОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ЇЇ РОЗВИТКУ

Актуальність теми. Дослідження питань особистості постала як наукова проблема у філософії, ще з часів античності і розвитком гуманітарних наук постала, як найбільша проблема сучасної психології. Особливо з огляду на те, що психологія особистості стала експериментальною наукою в перші десятиліття минулого століття, а її становлення пов'язане з іменами таких вчених, як А.Ф. Лазурський, Г. Олпорт, Р. Кеттел та інші. Проте теоретичні дослідження в психології особистості проводилися задовго до цього часу, й в історії відповідних досліджень можна виділити три періоди: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Перший бере свій початок від робіт стародавніх мислителів й продовжується до початку XIX століття.

Метою роботи є історіософський аналіз становлення психології особистості у філософському та психологічному дискурсі.

В перші десятиліття XIX століття поряд з філософами та письменниками проблемами психології особистості зацікавилися й лікарі – психіатри. Вони перші стали вести систематичні спостереження за особистістю хворого в клінічних умовах, вивчати історію його життя для того, щоб краще зрозуміти його поведінку. Цей період отримав назву клінічний. До початку